

Dr. Léh Tibor

Etnikai vagy állampolgári nemzet?

Ez a rövid összefoglaló tanulmány (mely nem lehet kimerítő) nem akarja sem elítélni vagy védeni egyes elképzeléseket, hanem csak megérteni és rávilágítani szeretne a nemzet etnikai vagy állampolgársági elképzelésére, és felhívni a figyelmet, hogy talán van egy harmadik út, mely egy új magyar nemzeti koncepció megalkotásához vezet. Többek között ez ennek a konferenciának is az egyik célja.

A nemzet, mint fogalom: A szó latin eredetű – NATIO – mely azt jelenti, hogy születés.

Ebből a gyökérből válik ki szintén a *nemzeti*, *nemzetiség*, *nacionalizmus* kifejezése is. A mai korszerű értelmezés szerint a nemzet egy történelmileg létrejött, tartós közösséget jelent.

A nemzet fogalmát többféleképpen lehet értelmezni. A társadalomkutatók főleg két alaptípust különböztetnek meg. Az *egyik* az **etnikai nemzet**, a közös származású nemzet. A *másik* az **állampolgársági nemzet**, egy adott államhoz való tartozás.

Leegyszerűsítve, két koncepció létezik a nemzetről. Az *egyik* a germán és Közép- és Kelet-Európában használt, miszerint egy etnikai közösség, mely faji, nyelvi, s közös múlttal rendelkező népcsoport, politikailag integrálta magát és nemzetté vált.

A *másik* fogalom, mely főleg a francia és a nyugat-európai koncepció, miszerint több etnikum egy állam keretében összeolvad, és közös állampolgárok lesznek, melyből létre jön egy nemzet, mert közös összetartozásban, együtt akarnak élni.

A *natio*, a nemzet fogalma eredetileg egy etnikai koncepción alapszik. Amióta társadalom van, nemzetek is léteztek.

Történelmileg az etnológusok szerint az emberiség fejlődése három szakaszban jött létre.

A „Plough, Sword, Book,” - Eke, a kard és a könyv, az emberiség fejlődése három stádium alapján elemezhető: a gyűjtögető-vadászó, az agrár- és az ipari társadalom. A vadászó életmód állandó vándorlással járt. Az agrár életforma letelepülést vont maga után. Ez már lehetővé tette a nemzetek létrejöttét. Az ipari társadalmak a nemzetállamok megalakulásához vezettek.

Egyes népek már régóta nemzetekké váltak például: egyiptomiak, perzsák, zsidók, görögök, magyarok, lengyelek stb. A japánok is, annak ellenére, hogy az írásukat a kínaiaktól, a vallásukat pedig Indiától vették át.

Amikor a világot még főleg a törzsek, városállamok, vagy birodalmak uralták, politikai nemzetek még alig léteztek. Ekkoriban az etnikai és kulturális közösségek használták a nemzet kifejezést. A politikai nemzetek fogalma aránylag új és korszerű koncepció.

A nemzetek különböző módon jöttek létre. Angliában ez például egy lassú folyamat volt, kivéve a Cromwell-időszak alatt. Franciaországban viszont lépcsőzetes forradalmak alakították ki. Majd két évszázad alatt több mint egy tucatnyi alkotmány létrehozásával született meg a francia nemzet.

1945-ben, amikor megalakult az Egyesült Nemzetek Szövetsége New Yorkban, 51 nemzet volt a tagja. Napjainkban a képviselt nemzetek száma 200 körüli. Jóformán a világ minden nemzete államformában képviselve van – kivéve a Kurdok (nincs államuk), a Palesztinok (területük elfoglalt), Taiwan (a kommunista Kína vétőjoga miatt), és Vatican (megfigyelő képviseli az államot).

Kicsi vagy nagy jogállam legyen, mindegyik egyforma jogokkal bír az Egyesült Nemzetek Szövetségénél – kivéve a Biztonsági Tanács állandó vagy választott tagjait, akik vétőjoggal rendelkeznek.

A legtöbb nemzet modern politikai nemzet, melyeknek a száma megnövekedett a 1789-es francia forradalom, és az Amerikai Egyesült Föderáció Nemzete létrejötte óta. Ez a két történelmi esemény jóformán egy visszafordíthatatlan politikai nemzetek, állampolgári nemzetek kiindulópontja. Manapság a legjobban elterjedt formák.

A magyar nemzet:

Most nem kívánok belemerülni az eredetébe, erről külön előadások szólnak a mostani világkongresszus alatt. Kezdhetnénk csak a honfoglalástól, mielőtt még a magyarnak nevezett etnikai népcsoport elfoglalta a Kárpát-medencét, a terület nem volt lakatlan, már más népek, törzsek laktak itt. Az itt lakó népek az akkor létrejött ország lakói lettek. Szent István államalapítása után pedig a Szent Korona hűbéresei voltak. Szent István úgy politikai okokból, gazdasági okokból, és mint hívő keresztény nyitott és befogadó volt az idegenekkel. Később a török hadjárat után az országot újra be kellett népesíteni. Sok bevándorló telepedett le a Szent Korona államának területén: németek, svábok, szászok, románok, szerbek stb. Ezeknek egy része elmagyarosodott és beolvadt a magyar nemzetbe. Később az osztrák-magyar monarchián belül, a különböző nemzetiségeket Magyarország erőszakkal nem próbálta magyarosítani, respektálva a különböző nemzetiségek jogait és kultúráját. Ez a liberális és nagylelkű politika visszaütött, mivel a kisebbségben lévő nemzetiségek megengedték, hogy az I. világháború után a győztes nagyhatalmak szétdarabolják **Szent István** országát. Ekkor következett be a nemzeti tragédia – Trianon. Persze Trianonnak nem csak a birodalomban lévő nemzetállamok létrehozása volt a célja, hanem mindenekelőtt az osztrák-magyar birodalom szétverése. Nem véve figyelembe az önrendelkezés fogalmát, így történt, hogy a magyar nemzet és a magyar állampolgárság nem fedte egymást, és ma sem, mert a mai nemzet körülbelül 15 millió emberből áll.

Az etnikai nemzet fogalma:

Az etnikai nemzet koncepciója a német **Johann Herder** és a *Sturm und Drang* – Vihar és lendület, a felvilágosodás korának egy német irodalmi és politikai irányzata. Ekkor fejlődött ki a meghatározás, miszerint a nemzet egy természetes

csoport, amelynek a történelem objektív sajátosságot adott. Ezeket az objektív sajátosságokat **Heinrich von Treischke** jogász szerint az etnikum, a nyelv, a földrajz és a vallás alkotja. Ennek a felfogásnak a gyakorlati konzekvenciája arra utal, hogy nem lehet németté válni, annak születni kell. Lefordítva jogi nyelven a nemzet kizárólag a *ius sanguinis* alapján jön létre és fejlődik. Hozzá kell tenni, hogy manapság ez a merev elképzelés a mai korszerű gondolkodási mód hatására megváltozott. 1999-ben egy új német nemzeti kódex lépett hatályba, mely részben módosítja a *ius sanguinis* kizárólagos fogalmát a következőképpen: azok a külföldi gyermekek, akik Németországban születtek 18-23 éves kor között felvehetik a német állampolgárságot, viszont választaniuk kell mert a születéskor kapott állampolgárságukat nem tarthatják meg ha német állampolgárságot szeretnének, mivel Németország nem ismeri el a kettős állampolgárságot. Gyakorlatilag ez az új törvény kaput nyitott több mint 7 millió külföldinek, akik Németországban éltek több mint 8 éve.

A német és a francia nemzetfogalom különbsége onnan is fakad, hogy 1800 körül német filozófusok – főleg Herder – reagáltak a francia monarchia erős politikájára, majd később a francia forradalom eszméire. Ezt az ellentétet az Elzász-Lotharingiai terület feletti harc még jobban kiélezte. 1870-ben a németek, az akkor megalakult német császárság magához csatolta Elzász-Lotharingiát, hivatkozva etnikai és nyelvi kritériumokra. Franciaország viszont úgy vélte, hogy nem az etnika és a nyelvi hovatartozás a mérvadó, hanem a francia forradalom alatt kivívott elvek, amikor Elzász-Lotharingia Franciaországhoz forrt. A francia koncepció szerint a nemzet kulturális alapokon alapszik, egy közös akaraton, hogy együtt éljenek. Ennek a teóriának egyik legfontosabb előterjesztője **Ernest Renan**, melyet egy híres tanulmányában fejtett ki: „*Qu'est-ce qu'une nation?*” – *Mi a nemzet?*

Véleményem szerint, nem véletlenül történt Ernest Renan teóriájának kibontakozása, hiszen a franciáknak akkoriban Elzász-Lotharingia elvesztése elfogadhatatlan volt. Az is, hogy a németek nem kérdezték meg a lakosságot, hanem egyoldalúan faji kritériumok alapján Németországhoz csatolták. Tehát a népek önrendelkezését nem tartották be. Meg kell jegyezni, hogy Franciaország sem tartotta be, mikor az I. világháború után Elzász-Lotharingiát visszafoglalta. Franciaország sem kérte ki a lakosság véleményét!

Az etnikai nemzet legfontosabb kritériumai:

A *ius sanguinis* etnikai kötődés, (lásd fent) az anyanyelv megőrzése, egy terület védelme, a közös sors, nem keveredés, és a születési arányszám növekedése, a kizárólagos nemzetállam felé törekvés alapfeltételek egy erős etnikai nemzet megerősítéséhez, vagy fenntartásához.

Európában a nemzeti nyelvek nagyobb használata és ezzel párhuzamosan a latin nyelv elhagyása alkotja az első törést a nyelv összetartó szerepében.

Ami Magyarországot illeti, a 18. század végén a németesítő törekvések hatására egy ellenfolyamat fejlődött ki a magyar nyelv védelmében és előterjesztésében. 1792 óta a magyar nyelvet a magyar rendek minden felsőfokú és középiskolában kötelezővé tették.

Magyarországon a magyar nyelv virágzó korszaka igazán csak a 19. századtól kezdődik. 1805 óta a törvények nem csak latin, hanem magyar nyelven is megjelentek. **Gróf Széchenyi Ferenc** 1802-ben a Magyar Nemzeti Múzeumot és könyvtárát alapította meg. Kölcei 1823-ban írta a magyar nép Himnuszát. **Gróf Széchenyi István** 1827-ben megalapította a Magyar Tudományos Akadémiát. Széchenyi a ma már szállóigévé vált mondatában úgy fogalmazott, hogy „*Nyelvében él a nemzet*”. 1830-tól az állami hivatalnokoknak kötelező volt magyarul tudni. Majd később a magyar nyelvet az egész ország területére próbálták kiterjeszteni.

Más országokban szintén hasonló intézetek, királyi rendeletek favorizálták a többség által beszélt nyelv használatát. Franciaországban **I. Ferenc** 1539-ben tette kötelezővé a francia nyelv használatát a hivatalos okmányokban, majd 1635-ben **Richelieu** hozta létre a Francia Akadémiát.

A nyelv az egyik, de nem egyetlen összefogó elem a nemzetek életében. Egyes nemzeteknek modernizálni kellett a nyelvüket – például a román nyelvet latino-sították, a baszk nyelvet adaptálták a modern világhoz, és Izraelben az ókori hébert teljesen átdolgozták. Ezek a példák arra mutatnak, hogy mennyire fontos a nemzet nemzetté alakulásában a nyelv, viszont vannak kivételek – például Svájc nem találta ki a helvétikai nyelvet. Továbbra is négy nyelvet használ. Indiában az angol nyelv megmaradt, mint második nyelv. Írországban a függetlenség ellenére a kelta nyelvet nem használják, az angol maradt a domináns.

A nemzet egy bizonyos területen él. Ez jellemző majdnem minden nemzetre, kivéve a ószsidóságra, amelynek nem volt országa, amikor szétterjedt a diaszporában, addig, amíg Izrael államot nem alapították meg. Szintén közismert a kurdok esete, mely egy etnikai nemzet. Egy területen él, de az területük különböző államokhoz tartozik, vagy szét van osztva (Irán, Irak, Szíria és Törökország). A palesztinoknak viszont van területük, de államuk nincs, mivel területüket Izrael elfoglalta.

A háborúk sokszor a hódítók célját szentesítették. A védekezőknél a közös veszély összefogásra készíti a népet. Az idegenek elleni védekezés erősíti a nemzeti összefogást.

A nemzet általában határokkal védett területen összevontan él. A hagyományos etnikai nemzetek az ő egyneműségüket, homogenitásukat sokszor a földrajzi elkülönüléseknek köszönhetik. Így például a japán szigetvilág vagy a tibeti hegyi világ.

Magyarország népe összefogott a török megszállás ellen, s részben el is pusztult. A Rákóczi-szabadságharcban, vagy 1848-ban a harcok szintén nemzetegységesítő hatásúak voltak. Nem csak a nemesek harcoltak, hanem velük együtt a nép is.

Európában a francia forradalom előtt sok háború nem nemzeti háború volt, hanem inkább a különböző országok királyai érdekeinek a harcai, és területi harcok voltak. A francia forradalom, az új köztársaság súlyosan veszélybe hozta az akkori monarchiákat, melyek koalícióba léptek a fiatal köztársaság ellen, mely lelkesítette a hazafiasságot, a hazaszeretetet, a nemzetet, hogy védje meg magát, mert a haza veszélyben van: „La patrie est en danger”.

Az európai nacionalizmus fejlődésében (főleg német, olasz és spanyol) a francia forradalom, majd a napóleoni hadjáratok meggyorsították a nemzeti öntudatot úgy a franciáknál, mint a többi, ellenálló nemzetnél.

Ez a folyamat még érettebb lett a napóleoni hadjáratok leverése után pár évtizeddel. A 19. század közepétől – jórészt a '48-49-as Forradalom és Szabadságharc hatására - Magyarországon megerősödött a nemzeti érzés. 1870-ben létrejött a német császárság és később az olasz egység. Ismert jelszavak jellemzik ezt a folyamatot: „*Isten, áldd meg a magyart!*” „*Deutschland über alles*” – „*L'Italia fara da se*”.

A nemzet alakulására a közös sors is jellemző. Így jött létre Belgium 1830-ban, igaz hogy manapság a két nemzeti csoport között az ellentét annyira kiélezett, hogy az ország a kettéesés szélén áll.

A közös sors volt az, ami miatt a német kisbirodalmakat Poroszországhoz csatolták és megalkották a birodalmat, majd szintén a közös sors volt, amikor a két Németország újraegyesült. A közös sors elve szerint a népeknek joguk van önrendelkezésre.

A nemzet, ahhoz hogy fennmaradjon, szüksége van egy sajátosságra a nemzeti identitásra. A nemzeti identitásnak a tartalmát nehéz meghatározni. Egy kulturális történelmi, közös sorsú nemzetet a sajátos hovatartozása jellemzi. Ebben az azonosítási mechanizmusban van egy bizonyos büszkeség is, mikor azt mondjuk, hogy én magyar vagyok. Ez a büszkeség érezhető, amikor valamilyen okból egy nemzeti érték, vagy a nemzethez tartozó személy kimagaslik. Ilyenkor azonosítjuk magunkat; mint például, ha egy magyar ember Nobel-díjat kap, vagy a magyar futbalcsapat nyer, vagy az olimpián egy magyar sportoló aranyérmet szerez.

Az etnikai nemzetek nem favorizálják a *ius soli* jogi kötődést, sem a különböző honosítási lehetőségeket. A lehető legszigorúbb kikötéseket alkalmazzzák. Viszont favorizálják a családpolitikát és lehetőleg megnehezítik a vegyesházasságokat, avagy egyes diktatúrában tiltják is, mint például a régi Dél-Afrikában, az Apartheid idejében.

Az etnikai nemzetek sokszor nemzetállamra törekednek. Észrevehetjük, ahogy a 19. század közepén egyes nemzetek államformát kerestek, sok német és olasz királyság, hercegség egyesülésre törekedett. A 20. században a volt birodalmak feloszlottak, és különböző nemzetállami formát vettek fel.

Egyes szociológiai vagy etnológiai kutatók szerint nemzetállam alatt azokat az országokat lehet érteni, ahol az egyik etnikai csoport legalább 2/3-ot képvisel, és a többi etnikai csoportot kisebbségnek nevezik. Ahol ez az arány nincs meg, azt több nemzetiségű államnak nevezzük. Egyes kutatók szerint, ha a kisebbség eléri a 10%-ot már nem nemzetállam.

Az állampolgársági nemzet fogalma:

Az állampolgársági nemzet fogalmát főleg a francia szociológusok dolgozták ki. Miszerint a nemzet szubjektív fogalom, érzelmi és kulturális fogalom, a szolidaritás kifejezése a tagok között. Egy bizonyos területen együtt akarnak élni. Együtt akarnak egy közös jövőt kíváncsolni, ahogy ezt kifejtette **Ernest Renan**. A nemzethez tartozás „*un plébicite de tous les jours*” – egy mindennapi népszavazás, az együttélés akarata – *Le désir de vivre ensemble*. Könnyen értelmezhető, hogy ebben a felfogásban a nemzet állampolgársági és nem etnikai. A homogén összetartozást az állampolgárok alkotják, a nemzetbe integrálják a különböző

nemzetiségeket (baszkok, korzikaiak, *bretagneiak*, elzász-lotharingiaiak) gazdagítva így a történelemben a nemzetet és a nemzeti identitást. Az állampolgárok összessége alkotja a nemzetet, mely „egy és oszthatatlan”. A francia forradalom már előzetesen misztikusan azonosítja a nemzetet, mint az állampolgárok közösségét, és nem, mint az etnikai nemzetet.

Állampolgársági nemzet kritériumai:

Ellenkezve a vérségi leszármazással, a *ius sanguinis*-elvvvel, a nemzetek állampolgári formáját alátámasztja a *ius soli*-elve, a területen születés elve. Ez az elv nem veszi figyelembe a szülők etnikai hovatartozását, hanem csak azt a tényt, hogy a gyermek az ország területén születik, és ennél fogva állampolgárrá válik.

Sok ország így rendelkezik pl.: Egyesült Államok, vagy több dél amerikai állam, többek között Brazília, és régebben Franciaország is. Viszont a tömeges bevándorlás miatt több ország szigorította törvényét azért, hogy az illegális bevándorlóknak a gyermekei ne váljanak automatikusan állampolgárrá. Bevezetve különböző feltételeket, mint például több éves előzetes legális tartózkodást, legalább egy szülő részéről (Anglia, Ausztrália). Franciaországban egy gyermek, aki nem francia szülőktől születik, hivatott, hogy nagykorúsága elérésekor felveheti a francia állampolgárságot, ha azt megelőzően az utolsó 5 évben folyamatosan az országban élt.

Minden ország jóformán kivétel nélkül megadja azt a lehetőséget, hogy egy idegen, külföldi állampolgár felvegye az állampolgárságát, de ezek különböző szigorú feltételekkel járnak (legális tartózkodás, nyelv és kultúra ismerete, mely-lyel bizonyítja az integrálódását az elfogadott nemzeti értékekhez). Nemzetközi jogban a honosítás minden ország szuverén joga, és szabad rendelkezési joga.

Az Európában létrejött állampolgársági nemzetek nagy része – főleg amelyek tengerrel rendelkeznek – gyarmatosító hatalommá (Anglia, Franciaország, Portugália, Spanyolország stb.) és így birodalmakká váltak. Kétszínű módon országukban a szabadságot, függetlenséget, egyenlőséget terjesztették, de a gyarmatokon a helyi nemzetek érdekeit nem vették figyelembe. Majd mikor a gyarmatosított nemzetek államokká váltak, a régi határokat megtartva olyan államok jöttek létre, melyek súlyosan sértették a helyi törzseket, etnikai csoportokat, kultúrákat és vallásokat, és így sok politikai krízist és háborút okoztak.

Az így született államok mesterségesen magukba foglaltak sokszor összeférhetetlen etnikai csoportokat. A legnagyobb példa India szétválasztása, Nyugat- és Kelet-Pakisztán létrehozása – két muzulmán állam megszületése – és később szintén szétválasztása Pakisztánra és Bangladesre.

Ugyanakkor Szovjetunió összeomlása után szintén létrejöttek új államok, nemzetállamok. Ugyanez történt Jugoszlávia feloszlása után, vagy Csehszlovákia kettészakadásakor is.

Az Egyesült Államok nemzetét semmiképpen nem lehet összehasonlítani az európai nemzetekkel. A függetlenségük először csupán gazdasági okokból jött létre, mivel nem akarták tovább fizetni az angoloknak a súlyos adót. Eleinte egy teokratikus köztársaság volt, mely lassan fejlődött és keveredett, multi-etnikumúvá, ugyanakkor egy állampolgári nemzetté is vált, mely elismeri a kettős állampolgárságot is.

Etnikai vagy állampolgári nemzet a magyar nemzet?

Az emberiség létszáma 8 milliárd felé halad, 200 állampolgársági, politikai nemzet létezik. Statisztikailag, ha minden nemzet egyforma nagyságú lenne, akkor egy nemzet 40 millió főt számlálna. Ez a szám megközelíti körül belül azt a létszámot, illetve erőt, amelynél egy nemzet fontosnak számít, akár például az Európai Unióban. Természetesen ez csak egy teoretikus hozzáállás, de így tudunk szembesülni a világ nagyságával.

Egy másik mód, mely rávilágít az emberi különbségekre hogy öt emberből egy kínai, a magyar körülbelül 800 emberből egy, ha Magyarország 10 milliós lakosságát nézzük, és 533-ból egy magyar, ha a 15 milliós magyar nemzetet vesszük figyelembe.

Ma elvileg a nemzetek csak államformában tudnak létezni, mert így tudnak hosszú távon stabilitást nyerni és politikailag államháztartást fenntartani, adót beszedni és hadsereget létrehozni.

Általában az állam kifejezése jelentheti a nevet (elnevezést) és a közös történelmet (múltat), a sajátos törvényeket. Jelenthet politikai központot, megszabott területet és lakosságot. A legtöbb állam manapság vegyes, kevert és heterogén.

A nemzetek letelepedtek egy bizonyos területen, a nomád nemzetek kihalófélben vannak, mert az államok arra törekednek, hogy kontrollálják az ő területeiken élő embereket. Így Magyarországon a cigányság stabilizálódott, letelepedett és magyar állampolgárokka váltak.

Etnikai szempontból a cigányság egy külön csoportot alkot, és ha a nemzetet etnikai szempontból analizáljuk, akkor mondhatjuk azt, hogy nem tartoznak a magyar nemzethez. Ha viszont a nemzetet állampolgársági szempontból nézzük, akkor a romák is magyar állampolgárok.

Személyes véleményem szerint, a magyar nemzet fogalmát nem lehet beerőltetni ebbe a két kategóriába. Egy nem magyar etnikumú ember, de aki elfogadja, betartja és magáévá teszi a magyar nemzet mindenkori értékeit, és az szerint él és cselekszik, az a magyar nemzethez tartozik. Gondoljunk bele, hogy Szent István óta a Szent Korona országa mindig befogadó állam volt, és ezt az ősi hagyományt ápolta, megtartotta, sőt büszke volt rá. A török hódoltság majdnem két évszázada megállította a népesség növekedését, a bevándorlások pedig megváltoztatták a nemzetiségi összetételt. A középkorban még a magyarság volt többségben, majd a Habsburg-hatalom által támogatott erőteljes bevándorlás következtében a magyarság országos viszonyban kisebbségbe szorult. Az 1723:103 törvénycikk: a Magyarországra települő iparosoknak tíz évi adómentességet ígért, a földművelő gazdáknak pedig hat évit. Az ilyen, s hasonló rendeletek a bevándorlóknak vonzóvá tették az országot. A legfontosabb volt a román bevándorlás Erdélybe. A szerbek több tízezer tömegei menekültek át a török hódítók elől a Dél-Alföldre. A felvidéki szlovákok szintén gyarapodtak, de főleg azért, mert az északi területekre a törökök már nem jutottak el. Még meg kell említeni, hogy a németek szintén nagy számban telepedtek le Magyarországra. A zsidóság lélekszáma a 18. század végére megtöbbszöröződött, és átvették az elmagyarosodott görög kereskedők

szerepét. A romák a balkán felől folyamatosan vándoroltak be, nem telepedtek le, hanem vándorló életmódot folytattak. Gyorsan gyarapodtak, mivel a nomád népek száma nem volt megbecsülhető. Történelempolitikai tény, hogy a nemzetiségek szabadon használhatták nyelvüket, kultúrájukat, beolvastásukra a magyar közigazgatás nagyon sokáig nem tett kísérletet, viszont a Habsburg-hatalom a magyarsággal szemben felhasználta őket pl. a Rákóczi-szabadságharc idején a szerbeket és az erdélyi szászokat. Eredeti színmagyar alig van, a magyarságba beolvadt sok nép – török, szlovák, szerb, román, német stb. Észrevehetjük, hogy nagyon sok embernek a vezetékneve Magyarországon Tóth, Horvát, Német, Rácz, Orosz stb., mely nevek legtöbbször a származásra utalnak. Nem beszélve a sok magyarosított vezetéknevéről. Kevés olyan magyar család van, akiben ne legyen német, szláv, görög, örmény vagy török vér. Tehát nem a faji származás a mérvadó, hanem a nemzeti kultúrának és értékeknek az elfogadása. Azok a nem magyar etnikumú személyek vagy népcsoportok, akik teljes mértékben alkalmazkodnak és elfogadják a többség életmódját, hivatottak arra, hogy a magyar nemzethez tartozzanak. Ez történt nagyon sok tóthtal, vagy svábbal, akik eredetük ellenére a magyar nemzet részévé váltak.

A magyar nemzet esetében az etnikai nemzet és a politikai nemzet nem jelenti ugyan azt a tényt. A jelenleg határainkon túl élő magyarok nem rendelkeznek magyar állampolgársággal, de szintén a magyar nemzet részét képezik. De a Kárpát-medencén kívül élő magyar emigránsok közössége is a nemzet részét képezi.

A magyar nemzet etnikai közösségen alapszik, melynek összefogó ereje a közös nyelv, a nemzeti kultúra és a történelem alatti összeforrás. Gyakorlatilag az államiság szempontjából egy nemzetállam, annak ellenére, hogy léteznek nemzeti kisebbségek. Az új alkotmány, alaptörvény ünnepélyesen kijelenti, hogy Magyarország felelősséget visel a határokon kívül élő magyarokért a következőképpen: *„Magyarország elősegíti közösségeik fennmaradását és fejlődését, támogatja magyarságuk megőrzésére irányuló törekvéseiket, egyéni és közösségi jogaik érvényesítését közösségi önkormányzataik létrehozását, a szülőföldön való boldogulásukat, valamint előmozdítja együttműködésüket egymással és Magyarországgal.”*

2001-ben létrehozott státusztörvény, a szomszédos államokban élő magyarokról szóló LXII. törvény a nemzeti magyar közösségek fennmaradását támogatja különböző kedvezményekkel. A kedvezményes honosítás bevezetése után a státusztörvény részben erejét veszítette, mivel a magyar állampolgárság felvétele sokkal vonzóbb és még több előnnyel jár, annak ellenére, hogy a szomszédos államok tiltakoztak a magyar állampolgárság kiterjesztésének lehetősége miatt, a már román vagy szlovák állampolgárságú, kisebbségben élő magyarok bevonása ellen újra a magyar nemzet közösségébe.

A magyar állampolgárság, mint a legtöbb állampolgársági fogalom a 19. században fejlődött ki. A nemzethez kötődés a német vérségi etnikai elvhez igazodik. Eltérve a franciától, mely a hovatartozás alapján dől el. A jus sanguinis elvét, a vérségi leszármazást alkalmazza a magyar állampolgárság jogi megszerzésének módja is. Másként mondva a születés határozza meg az állampolgárságot. A nemzet elsősorban etnikai alapra helyeződik. Az a gyermek, akinek az anyja vagy az apja magyar állampolgár, amikor megszületik, automatikusan magyar

állampolgár lesz, bárhol is jön a világra. Véleményem szerint mivel a törvény csak egy szülőnek a magyar állampolgárságát követeli, ahhoz hogy a gyermek magyar állampolgár legyen, az etnikai kötődés nem teljes, mivel a másik szülő lehet akármilyen más nemzetiségű, például japán vagy dél afrikai is. Tehát a nemzeti állampolgárság fogalma különbözhet az etnikai nemzetétől, és nem lehet a magyar koncepciót teljesen besorolni a kizárólagos ius sanguinis elvéhez. Annál is inkább, mert a ius sanguinis elv mellett a magyar törvény alkalmazza esetenként a ius soli elvet is. Ha például egy hontalannak – aki rendelkezik Magyarországi lakóhellyel – gyermeke Magyarországon születik, a gyermek magyar állampolgár lesz. Szintén az etnikai nemzet fogalmát megdőntő intézkedés a honosítás. Minden állam szuverén joga hogy, szabad rendelkezési alapon egy idegennek megadja a lehetőséget, hogy állampolgár legyen. Tehát egy nem magyar etnikumú ember magyar állampolgár lehet, ha legalább 8 éve Magyarországon állandó lakhellyel rendelkezik, megélhetését biztosítja, büntetlen előéletű, nem folyik ellene bírósági büntető eljárás, a honosítása nem sérti a nemzet érdekeit, vagy a közbiztonságot, és sikeres vizsgát tesz magyar nyelven az alaptörvény ismeretéből. Egyes esetekben a határidőt kedvezményesen lehet csökkenteni, például három év után honosítható, ha magyar állampolgár házastársa vagy özvegye, vagy az, akinek kiskorú gyermeke magyar állampolgár. Szintén kedvezményben részesülnek, és nem kell vizsgát tenni azoknak, akik 65. életévüket betöltötték, vagy, akik magyar tannyelvű iskolában folytattak tanulmányokat. Ezen kívül egyes esetekben miniszteri előterjesztés után a köztársaság elnöke rendkívüli felmentést adhat, egyes feltételek elhagyására, – várakozási idő, lakóhely vagy megélhetés igazolás, ha az ország érdeke ezt követeli.

2010-es választások, s a szocialista kormány leváltása után a Fidesz – KDNP kétharmados többsége lehetővé tette, hogy visszahonosítással a határon túli magyarok visszakapják magyar állampolgárságukat. Ezzel a törvénnyel végre akadt egy lehetőség, hogy a trianoni elfogadhatatlan igazságtalanságot részben orvosolják, egyesítve legalább lelkiileg és jogilag a magyar nemzetet.

Ennek a sikeres folyamatnak kezdeményezője a Magyarok Világszövetsége volt, amikor 2004. év decemberében népszavazást kezdeményezett a kettős állampolgárságról. Akkoriban az igen nyert, de jogilag sikertelen volt a népszavazás, mivel az akkor alkalmazott magyar törvények szerint, legkevesebb kétmillió igen szavazat kellett ahhoz, hogy a népszavazás az országgyűlést a törvény meghozására kötelezze. Hiába nyert az igen, nem volt elég szavazó, mivel a MSZP és az SZDSZ ellenezte. Ezekben az időkben, mint a Magyarok Világszövetsége Nyugati Régiójának elnöke rendszeresen részt vettem a kettős állampolgársági vitákban, képviselve a Magyarok Világszövetsége álláspontját. A Magyar Állandó Értekezleten (MÁÉRT) tanúskodni tudok, hogy a mi elképzelésünket, – amelynek több szellemi atyja volt, de elsősorban **Patrubány Miklós és Borbély Imre és dr. Zétényi Zsolt** – főleg az SZDSZ bojkottálta mondván, hogy ha a határon túli magyarok visszahonosítást kapnak, akkor előbb-utóbb szavazati jogot is fognak kapni. Az SZDSZ, mint liberális párt meg fog szűnni, mert az SZDSZ szavazóinak a száma nem fogja elérni az 5%-ot. Az ő állításuk szerint a határon túli magyarok, mind a nemzeti oldalon állnak.

A jelen tanúvallomást csak azért említettem meg, hogy nyoma legyen a megtörtént eseménynek, és a Világszövetség meghatározó döntő szerepének mely nélkül – ahogy a mai kormánypárt is elismeri – az állampolgárságról szóló új törvény nem született volna meg. Mint már említettük a nemzet-fogalomnak van egy pszichológiai és misztikus része is, ezért a honosított illetve a visszahonosított személyek esküt vagy fogadalmat tesznek, az illetékes polgármester vagy konzul előtt: *„Esküszöm, hogy Magyarországot hazámnak tekintem, Isten engem úgy segítjen!”*. A honosítással párhuzamosan a régi születési, családi nevet is kérelmezni lehet, illetve a magyar keresztnév használatát is. A magyar állampolgárságról le lehet mondani, de csak annak, aki külföldön él.

Általában minden államnak érdeke, hogy minél több állampolgára legyen, mert ez által csak erősödik a nemzet és az ország, mivel az állampolgárság nem csak joggal jár, hanem kötelezettséggel is (a haza védelme, a véradó, a haza gazdagítása, a jövedelemadó).

Megtörténik, hogy személyes vagy politikai okok miatt többen egy második állampolgárságot felvesznek. A legtöbb gyarmatosító ország a kettős állampolgárságot azért favorizálta, hogy a volt gyarmatokkal a kulturális és gazdasági kapcsolatot megtartsa. Így Franciaország, Anglia elismeri és alkalmazza a kettős állampolgárságot. Azért is, hogy az állampolgárok száma növekedjen, illetve ne csökkenjen. Másrészt a nemzet nem etnikai alapra épül. A kettős állampolgárság egy érték és nem egy korlát a polgárok számára. Németország, ahol az etnikai nemzet fogalma az elsőrendű fogalom, nem is ismeri el a kettős állampolgárságot. Választani kell például a török vagy a német állampolgárság között.

Jogilag egy kettős állampolgár mindkét országban élvezheti az állampolgársági jogokat, például: mindkét országban részt vehet a választásokon. Két útlevelemmel rendelkezik és külföldön – ha szükséges – vagy az egyik vagy a másik országnak a segítségét tudja igénybe venni. Egy bizonyos nívó felett viszont választani kell a két ország között, például egy nagykövet vagy egy konzul nem lehet kettős állampolgár. Magyarország annak ellenére, hogy itt az etnikai nemzet a domináns, elismeri a kettős állampolgárságot, nem csak a külföldieknek, hanem saját polgárainál is, mivel alapvetően az országot gazdagítja magyar állampolgárokkal, főleg azokkal, akik önhibájukon kívül, Trianon következtében más államok polgárai lettek.

Tekintettel arra, hogy a magyar felfogás szerint – hasonlóan a némethez – a nemzet mindenekelőtt etnikai alapon jött létre, a magyar jog elismeri a nemzeti kisebbségeket, sőt megad minden lehetőséget, hogy fejlődjenek, és hogy individuális, valamint kollektív jogai védve legyenek. Az elismert nemzeti kisebbségek, történelmi kisebbségek, honos népcsoportok és nem bevándorló kisebbségek. A nemzetiség jogáról szóló 2011. évi CLXXIX törvény 13 kisebbséget nevez meg, de bővítésre hagy lehetőséget. ABC sorrendben a következőket: bolgár, görög, horvát, lengyel, német, örmény, roma, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén, ukrán.

A magyar törvény összhangban van a nemzetközileg elismert emberi jogokkal. A törvény elismeri a nemzetiségek (azaz nemzeti és etnikai kisebbségek) által használt nyelveket. A nemzetiséghez való tartozás nem kimondottan a származás szerint keletkezik, hanem identitásvállalás szerint.

A magyar jog biztosítja a nemzetiségeknek az önszerveződését, iskolák létrehozását, a nemzeti rendezvények, ünnepek, a kulturális értékek, hagyományok megtartását.

A törvény lehetőséget ad a nemzeti önkormányzatok működésére is, melyek, mint jogi személyek a nemzetiség érdekeit képviselik és védik. Sőt a törvény a 2014. évi választásokon lehetőséget ad egy nemzeti lista felállítására. A nemzetiségi választópolgárok elvileg szavazhatnak a nemzetiségi önkormányzat által összeállított listára, a pártlista helyett. Meg kell jegyezni, hogy a magyar törvény rendkívül nagyilekű. Hasonló jogi rendelkezés például Franciaországban elképzelhetetlen. Egy nemzeti csoport nem állíthat fel egy nemzeti pártot. Nincs a baszkoknak, a korzikaiaknak, vagy elzász-lotharingiaiaknak külön képviselőjük vagy külön pártjuk.

Magyar nemzetiségű és európai polgár:

Európai állampolgár, mint olyan nem létezik. De a Maastricht-i szerződés szerint, az Unió tagállamok állampolgárai ugyanakkor az Európai Uniónak a polgárai. Nem az Európai Unió polgárai képzik az Európai Uniót, hanem a tagállamok. Ezért az európai polgár szóra az angol – francia szószervezetben a *Citizenship* – *citoyen* kifejezést használja. A tagállam polgáira a *nationality* – *nationalité* szót használja. Másként mondván, egy budapesti magyar: európai polgár (*Citizenship* - *citoyen*) és magyar állampolgár (*nationality* – *nationalité*). Az unió polgársághoz különböző státuszjogok fűződnek, mint például választójog az Európai Unió parlamenti képviselőire, vagy szabad mozgás és letelepedés az unión belül. Ez utóbbi jog, elvileg hosszútávon veszélyeztetheti a kisebb népeket, például ha az egyik állam polgárai békés úton tömegesen letelepednek egy másik államban.

Magyarországot a nyelvi és kulturális sajátosságai miatt elvileg ez a veszély nem fenyegeti annyira, mint például Belgiumot vagy Luxemburgot. Erre akarok rávilágítani, de nem kell aggódni, mert van egy optimista hozzáállás is, miszerint, ha igaz, hogy az európai hatalmaknak a nacionalizmusa kialszik – összehasonlítva a II. világháború korszakával –, azért a nemzetek tovább élnek és fejlődnek. Az Európai Unió nem tiporja el a nemzetek kultúráit, hanem inkább őrzi őket, mint regionális sajátosságot, és szinten tartja a többnyelvűséget, melyet erősen használ a mindennapi gyakorlatban, annak ellenére, hogy az angol nyelv a domináns a hivatalos kommunikációban.

Az Európai Unió erőt tud felmutatni a globalizmus világában. Nagysága lehetővé teszi, hogy a *birodalom*, a *nemzet*, vagy a *régió* három sajátos azonosító legyen. Tovább kell a demokratikus utat folytatni, de nem az Egyesült Államok mintájára, hanem a svájci példát figyelembe véve.

Meggyőződésem, hogy az európai egyesülés folyamatának legfontosabb kérdése nem a nemzetek megszűnése, mert ez jelenleg lehetetlen, sem a nacionalizmus erősödése, hanem egy európai unió folyamatnak a demokratikus fejlődése, minden nemzet érdekét figyelembe véve. Itt látom leginkább együtt azokat a reményeket és a félelmeket, melyek a jövő feszítő kérdései.

Nekünk, magyaroknak, és politikusainknak közös felelősségünk, hogy milyen irányba megy az unió, és ha rossz felé orientálódik – úgy mint ez már többször megtörtént – veszélyes folyamattal szembe kell szállni, mint például a magyar föld kérdésében, ami egy egész nemzetet érint. Kis ország lettünk, kevés földünk van, ne hagyjuk elbirtokolni!

Mindkét esetben a veszély:

Nacionalizmus, immigráció

Ernest Gellner – A nemzetek és a nacionalizmus – könyvében azt a gondolatot fejti ki, hogy a nacionalizmus alkotja a nemzeteket, és nem fordítva, hivatkozva arra, hogy a nemzetek száma sokkal nagyobb, mint a nemzetállamok. Így nagyon sok nemzet nincs elismerve, és csak azoknak a nemzeteknek sikerült elismerést szerezni, amelyeknek volt komoly nacionalista propagandájuk. Ernest Gellner leegyszerűsíti a nemzet fogalmát és túl sok fontosságot ad a nacionalizmusnak. Viszont rávilágít, a nacionalizmus veszélyeire, melynek túlzottsága konfliktusokhoz, háborúhoz tud vezetni. Az egészséges hazaszeretet nem nacionalizmus! A nemzetszeretet vagy annak elfajulását legfeljebb sovinizmusnak lehet minősíteni. Vannak viselkedések, melyek túlzottak és a nacionalizmus határán állnak, mint például a Thaiföldön elrendelt katonai diktatúra, ahol minden reggel 8 órakor, és minden este 18 órakor a nemzeti himnuszt kell állva végighallgatni!... Akkor válik a nacionalizmus veszélyessé, amikor a nemzet egy másik nemzet fölé akar kerekedni.

Manapság a globalizált, összeszűkült világban az emberek könnyen és gyorsan országot válthatnak. Gazdasági vagy politikai okok miatt a gazdag, fejlett országokba bevándorlók száma megnövekedett. Minden országnak legyen az etnikai nemzeten alapuló ország vagy állampolgárságra alapuló ország, az immigráció komoly gondokat okoz. A legális immigrációt az országok próbálják törvényileg szabályozni a gazdasági igényeknek megfelelően. Viszont a legtöbb országban a bevándorlók más nemzethez, más kultúrához, más valláshoz és főleg más értékekhez tartoznak. Így a befogadó országok identitását veszélyeztetni tudják. A vendégmunkások nagy része véglegesen letelepszik a fogadó országban, és gyermekeik – ha a törvény a *ius soli* elvet alkalmazza – már a befogadó ország állampolgárai lesznek. Ezek a keveredések kis méretben általában sikeresek és az adott országot csak gazdagítják. Az igazi probléma akkor merül fel, mikor a bevándorlók száma meghaladja a 7-8%-ot (melyet egyes szociológusok a toleranciahatárnak neveznek). És ha nem integrálódnak, nem fogadják el a befogadó ország értékeit, és ha továbbra is elzárkózó közösségben élnek, akkor a nemzeti identitás veszélyben van. Az etnikai nemzet alapján épült államok úgy védekeznek, hogy nem adják meg a lehetőséget a bevándorlóknak, hogy beolvadjanak a nemzetbe. Továbbra is külföldiek maradnak. Az állampolgársági államok a szigorú szabályozás mellett (mely gyakorlatilag sokszor nem hatékony) próbálják az illegális bevándorlókat kitiltani az országból, a bevándorlók többi részét pedig mindenképpen integrálni, hogy ne képezzenek etnikai vagy vallási közösségeket azok, akik már régóta az országban élnek, és mielőbb igyekeznek

állampolgárrá tenni őket. A mindennapi gyakorlatban nagyon sok problémával kell küzdeni, mert az integráció sok esetben nem lehetséges. A bevándorlók továbbra is meg akarják tartani sajátosságukat és sokszor nem fogadják el az adott ország értékeit. Ezeket a problémákat főleg a volt nyugati gyarmatosító országokban lehet nagyon érezni.

Konklúzió:

Az itt megfogalmazott gondolatok arra engednek következtetni, hogy a magyar nemzet eredetileg etnikai alapra épült, de lassan magába integrált a különböző történelmi okok miatt más népcsoportokat, akik elfogadták és magukévá tették a magyar értékeket a Szent Korona országában. Azok váltak magyarrá, akik nem maradtak az ő szűkebb népcsoportjukkal, hanem beolvadtak, legyenek szlávok, németek, görögök, örmények, törökök vagy egyéb népek, akik elfogadták az ország életmódját, nyelvét, kultúráját, a nemzet tulajdonságait. Együtt éreznek a többiekkel, Trianon igazságtalanságával, a magyar nép szabadságvágyával, hősiességével (1956), és általában magukévá teszik a nemzet örömét vagy bánatát. Azok az emberek, akik vállalják a nemzet értékeit és magyarnak tekintik magukat, azokat a magyar nemzet is a részének tekinti.

Végezetül a magam részéről is büszkén vállalom, hogy apai nagyapai részről francia, apai nagyanyai részről magyar, anyai nagyapai részről magyar és anyai nagyanyai részről pedig sváb, de mégis százszázalékosan magyarnak érzem magam. Az is vagyok, annak ellenére is, hogy Franciaországban élek, és hogy francia állampolgár is vagyok.

